

ОСОБЛИВОСТІ ОЦІНЮВАННЯ ЯКОСТІ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ БАНКУ

Тисячна Ю.С., к.е.н., доцент кафедри фінансів, ХНЕУ, м. Харків, Україна

Кредитні операції є найбільш дохідною статтею банківської діяльності, що забезпечує основну частину чистого прибутку, від якого здійснюються відрахування до резервного фонду та виплати дивідендів акціонерам банку.

Погіршення якості кредитного портфеля може негативно відобразитися на фінансовому стані банку, що обумовлює необхідність здійснення своєчасної та адекватної оцінки якості кредитного портфеля на регулярній основі, що сприятиме попередженню або зниженню кредитних ризиків.

Проведення оцінки якості кредитного портфеля потребує перш за все знання нормативно-правових та законодавчих актів, що регламентують кредитну діяльність банків України, знання значень нормативів кредитного ризику, що висуваються НБУ, здійснення їх постійного моніторингу для відстеження змін у нормативно-правовій базі, на якій ґрунтується контроль за станом кредитного портфеля банку. Все це повинно враховуватись на підготовчому етапі (табл.), який також передбачає підготовку звітності до подальшої аналітичної роботи: оцінку достовірності отриманих даних, їх групування. Також, важливо враховувати результати ретроспективного аналізу, що дасть змогу не лише оцінити ефективність вже проведеної аналітичної роботи, а й врахувати при подальшому плануванні допущені раніше помилки і недоліки. Потім на основі опрацьованої первинної інформації необхідно відібрати необхідні показники, які характеризують кредитний портфель банку.

Таблиця

Характеристика завдань етапів оцінювання якості кредитного портфеля банку*

Завдання	Вхідна інформація	Інструментарій вирішення завдання	Результат
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Етап 1. Підготовчий			
1.1. Дослідження нор-мативно-правової бази	Закони та нормативно-правові акти	Аналіз нормативно-правової бази	Уточнення законодавчого забезпечення кредитної діяльності банку.
1.2. Збір і групування даних фінансової звітності	Дані форм фінансової звітності	Метод експертних оцінок, аналіз літературних джерел	Підготовка необхідних для оцінки даних
1.3. Дослідження основних параметрів діяльності банку	Дані форм фінансової звітності	Аналіз літературних джерел	Визначення основних напрямків діяльності банку
Етап 2. Основний			
2.1. Аналіз якості окремої позики	Дані клієнта, кредитна історія	Коефіцієнтний аналіз, скорингові оцінки, аналіз грошових потоків, тощо.	Оцінка стану позичальника повернути борг. Визначення категорії окремої кредитної операції

1	2	3	4
2.2. Аналіз структури та динаміки кредитного портфеля банку	Дані форм фінансової звітності	Показники динаміки та структури	Визначення абсолютних та відносних змін складових кредитного портфеля банку.
2.3. Коефіцієнтний аналіз кредитного портфеля банку	Дані форм фінансової звітності	Аналіз літературних джерел, факторний аналіз методом головних компонент, кореляційний аналіз	Розрахунок показників оцінки якості кредитного портфеля банку.
2.4. Побудова інтегрального таксономічного показника оцінки якості кредитного портфеля банку	Етап 2.3.	Метод таксономії	Формування інтегральних таксономічних показників оцінки якості кредитного портфеля банку
Етап 3. Ідентифікація факторів, які сприяли погіршенню(покращенню) якості кредитного портфеля			
3.1. Ідентифікація факторів зовнішнього середовища	Етап 1.– 2., показники діяльності банків України	Аналіз літературних джерел	Визначення чинників зовнішнього середовища, які впливають на якість кредитного портфеля
3.2. Ідентифікація внутрішньобанківських факторів	Етап 1. – 2.	Аналіз літературних джерел	Визначення ☐ внутрішньобанківських чинників, які впливають на якість кредитного портфеля
Етап 4. Завершальний			
4.1. Інтерпретація результатів оцінки якості кредитного портфеля банку	Етап 2.-3.	Метод експертних оцінок	Інтерпретація результатів комплексної оцінки якості кредитного портфеля банку
4.2. Аналіз перспектив та пошук резервів покращення кредитної діяльності банку	Етап 1.-4.	Метод експертних оцінок	Визначення перспектив та пошук резервів кредитної діяльності банку, а також шляхів підвищення якості кредитного портфеля банку
4.3. Визначення адекватного розміру резервного фонду.	Етап 1.3., 2.	Нормативно-правові акти	Визначення розміру резервного фонду, адекватного ризикам кредитної діяльності.

Джерело: розроблено автором

Важливим є аналіз структури кредитного портфеля банку за різними класифікаційними ознаками у динаміці, що дозволить визначити пріоритетні області кредитування банком, а також з'ясувати зв'язок змін у структурі кредитного портфеля та його якостю, дослідивши зміни кожної з статей.

При оцінці кредитного портфеля обов'язковим є проведення коефіцієнтного аналізу, який повинен враховувати показники, що характеризують як ризиковість, так і дохідність, прибутковість та забезпеченість кредитного портфеля. За результатами аналізу структури та коефіцієнтного аналізу кредитного портфеля можна визначити пріоритетні напрямки розміщення кредитних ресурсів, ризикованість та ефективність кредитного портфеля [1,2]. Для забезпечення відбору найбільш інформативних показників, що характеризуватимуть якість кредитного портфеля, необхідно враховувати наявність причинно-наслідкові зв'язків між показниками та використати факторний аналіз метод головних компонент [3]. Для отримання комплексної оцінки якості кредитного портфеля доцільним є застосування інтегральних методів, зокрема методу таксономії.

Третій етап – ідентифікація факторів, які визначили якість кредитного портфеля банку. Врахування у аналізі кредитного портфеля банку чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, що сприятиме прийняттю дієвих управлінських рішень, допоможе обрати ефективні шляхи покращення якості кредитного портфеля банку.

Четвертий етап є завершальним і передбачає інтерпретацію результатів попередніх етапів, підводяться підсумки та визначають стан кредитного портфеля. Аналізуються перспективи кредитної діяльності, здійснюється пошук резервів та заходів щодо підвищення дохідності та збалансованості, зниження ризиків кредитного портфеля, визначається адекватний розмір резервного фонду для покриття ризиків кредитної діяльності банку.

Таким чином, визначено особливості оцінювання якості кредитного портфеля банку, що передбачають дотримання послідовності чотирьох етапів із використанням запропонованого інструментарію, і забезпечить відстеження динаміки якості кредитного портфеля та її причин, що слугуватиме основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Список літератури:

1. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2004. – 599 с.
2. Дзюблук, О. Механізм забезпечення якості кредитного портфеля й управління кредитним ризиком банку в період кризових явищ в економіці / Олександр Дзюблук // Журнал європейської економіки. – 2010. – № 1. – С. 108-124.
3. Чмутова І. М. Обґрунтування складу збалансованої системи показників для оцінки діяльності банку / І.М. Чмутова, О.С. Безродна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 38. – С. 137 – 143.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

*Хандюк І.М., к.е.н., доцент кафедри фінансів,
Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, Україна*

Ринок цінних паперів відіграє важливу роль в економічних перетвореннях будь-якої країни, оскільки він забезпечує функціонування всіх сфер економіки, а також і всієї системи суспільно-економічних відносин.